

פרשת ויקרא - קורבנות

Пожалуй, другой области, которая бросала бы такой вызов «современному пониманию» вещей, как корбанот, в Торе нет. Уже столетия назад Кузари заявил, что если бы Тора не установила такую вещь законодательно, мы никогда не могли бы представить себе идею, что убой и жертвоприношение животного приближает нас к Б-гу¹. Б-г в Своей бесконечной мудрости предвидит, что сфера קרבנות может быть чревата опасностью непонимания, так что находит необходимым использовать в текстах Торы, касающихся жертвоприношений, исключительно Свое самое святое Имя – Шем Ашем².

תורת כהנים: כל מקום שנאמר קרבן נאמר ביו"ד ק"א, שלא ליתן פתחון פה לאפיקורסים לרדות.

Несмотря на свою загадочность, קרבנות явно занимают центральное место в иудаизме. Действительно, в описании корбанот Тора более «многословна», чем в описании любой другой מצוה³. Это первый комплекс повелений, прозвучавший в Оэль мозд⁴. קרבנות – не уступка притимитивным инстинктам⁵. Многие законы ясно показывают, что смысл заповеди о корбанот прямо противоположен жестокости и насилию⁶, пусть даже нашему современному пониманию вещей это и видится наоборот⁷. На самом деле то, что человек должен был принести в жертву, т.е. то, от чего он должен был избавиться в себе, – это просто животное в нем – מן הבהמה⁸. И сделать это он должен был как безупречный монотеист. Тому, кто не обладал таким сознанием, приносить какие бы то ни было корбанот не разрешалось⁹.

¹ ספר הכוזרי - מאמר שלישי אות נג: אתה זוכה את הכבש למשל ומתלכך בדמו ובהפשטת עורו ובשטיפת בני מעיו ובהדחתו בנתוחו לאברים וזריקת דמו בעריכת עצי המזבח ובהדלקת אשו ובסדור מערכתו ולולא היה כל זה במצות האלה ית' היית בו לכל המעשים האלה והיית חושב כי מרחיקים הם מן האלה ית' לא מקרבים אליו

² מהר"ל, גבורות ד' סח: כל ענין הקרבנות להורות כי השם יתברך יחיד בעולמו ואפס זולתו, ולכך לא תמצא בכל הקרבנות לא קל ולא אלוך רק שם המיוחד

³ רמב"ן תרי"ג מצוות: התורה האריכה בהם יותר מכל משפטי התורה

⁴ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: פרשת הקרבנות הוא דבר ד' הראשון מאהל מועד, כי ענין הקרבנות הוא מהענינים הרמים ביותר בתורה, גבוה על גבוה.

⁵ רמב"ן ויקרא א ט שחולק חריף על הרמב"ם במורה נבוכים. ולטעמו של הרמב"ם עיין באברבנל הקדמתו לספר ויקרא והספר הזכרון של הראב"ד והמשך חכמה.

⁶ לא לבנות מזבח באבני גזית: שמות כ כב (יתרו): ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית. מכילתא: כי מזבח נברא לכפר על האדם ולהאריך ימיו, והברזל מקצר ימיו של אדם, כי הוא מוכן להרג, ואינו בדין שיוגף המקצר על המאריך

⁷ רמב"ם, סוף מעילה: וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן כוזרי ג נג (תרגום יהודה אבן שמואל): כי המצוות דומות למעשים טבעיים: אין אתה מבין את התנועות הקשורות בהן וחושב אתה כי אין בהן מועיל עד שאתה רואה תוצאותן ... [ולדוגמה] אתה זוכה את הכבש, למשל, ומתלכך בדמו ובהפשטת עורו, ובשטיפת בני מעיו, ובהדחתו, בנתוחו לאברים, וזריקת דמו, בעריכת עצי המזבח ובהדלקת אשו ובסדור מערכתו – ולולא היה כל זה במצות האלוך ית', היית בו לכל המעשים האלה והיית חושב כי מרחיקים הם מן האלוך ית', לא מקרבים אליו וגו' ע"ש

⁸ חולין, שם: אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (ויקרא א ב) להביא בני אדם שדומים לבהמה

⁹ מסכת חולין דף ה עמ' א: אדם כי יקריב מכם (ויקרא א ב) מכם ולא כולכם, להוציא את המומה

Здесь заложена такая святость, что קרבנות считаются одной из трех основных вещей, на которых стоит Тора¹, и их исключительная важность сохранится даже в эпоху Машиаха². Все мицвот выражают волю Б-га, но только о קרבנות сказано: ריח נחוח לד' – «благоухание, приятное Б-гу»³. «Зоар» объясняет, чему в высших духовных мирах соответствует каждое жертвоприношение, устанавливая таким образом связь и объединяя нижний мир с этими высшими сферами⁴. Слово קרבן и происходит от слова «приближать»: жертвоприношения приближают к нам высшие духовные формации⁵. Ритва говорит, и это неудивительно, что даже кабалисты не могут полностью постичь их глубину⁶.

Совершенно очевидно, что Всевышний, Который не знает недостатка в чем бы то ни было, не нуждается и в наших корбанот. И действительно, наши пророки не раз говорили, что Б-г хочет не жертвоприношений от евреев – Он хочет честности и преданности⁷.

Таким образом, отправной точкой для понимания смысла корбанот является осознание, что они приносятся для нашей пользы:

הקב"ה אינו צריך ... שום הקרבה אלא ליזכות בהם את ישראל⁸

Если человек не реализует заложенный в нем потенциал, это причиняет Всевышнему страдание, потому что Он желает дать благо человеку:

Каждая человеческая душа, что пала, каждый мужчина-еврей и женщина-еврейка, что отказались от своей миссии, человечество,

¹ אבות פ"א משנה ב: על שלושה דברים העולם עומד: על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.

² רמב"ן תר"ג מצוות: ואף בעתיד לבא בריח ניחוח ארצה אתכם, וכתוב "וערבה לד'" וגו' (מלאכי ג), וקרבתו שבסוף יחזקאל לעתיד לבא הם, וכתוב במזבח "זה השולחן אשר לפני ד'" (יחזקאל מא)

³ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א
וכתב רש"י (שמות כט יח – מצוה) שריח ניחוח – פירושו "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"

⁴ נפש החיים, שער ב, פ' יד, הגהה: שע"י הקרבנות שבמקדש שהיה כולו בדוגמא עליונה עליותיו וחדריו וכל כליו אשר ישרתו בהם. היו מתקשרי ומתייחדו על ידיהם העולמות והכחות העליונים והנהורין של ההיכלות הקדושים כולם בסדר המדרגו' לעילא ולעילא עד א"ס ב"ה. כמבואר במקומות רבות בזוהר. בפ' בראשית מ"ה ב'. נח ס"ה א'. לך לך פ"ט ב'. ויגש ר"ו ב'. ויחי רמ"ד א'. פקודי רנ"ט ב'. ויקרא ה' ריש ע"ב. צו כ"ו ב'. ז"ח צו ל"ח א'. ושם בשה"ש נ"א ב'. עש"ה בכל אלו המקומות נוראו' הענין וע' בפע"ח פ"ה ופ"ז משער התפלה סדר ההעלאה וההתקשרות בפרטות.

⁵ נפש החיים, שם: ולכן נקרא קרבן כמ"ש בבהיר אמאי אקרי קרבן אלא ע"ש שמקרב הצורו' הקדושו' וכו' ואמרו לריח ניחוח כו' הרוח יורד ומתייחד בצורות הקדושות ההם ומתקרב ע"י הקרבן והיינו דאקרי קרבן עכ"ל.

⁶ ספר הזכרון להריטב"א - פרק ט פרשת ויקרא: טעם הקרבן עמוק עמוק מי ימצאנו, ואף רבי' ז"ל קבלתו נתקשה בו, ואין למקובלים בו, כי אם טפה מן הים.

⁷ וכגון: מיכה ו ז: הירצה ד' באלפי אלים ברבבות נחלי שמו
שמואל א טו כב: ויאמר שמואל [לשאול] החפץ לד' בעלות וזבחים כשמוע בקול ד', הנה שמע מזבח טוב, להקשיב מחלב אילים

⁸ בכור שור ויקרא ב יג

уклонившееся от своего предназначения, Израиль на неподобающем уровне – они Его утратили! «Когда человек страдает, – учит раби Меир, – Б-жественное Провидение говорит об этом так: «Отяжелела Моя голова, отяжелела Моя рука» (Санедрин, 46а). А у пророка Ишаяу об этом сказано: «В каждой беде их Он сострадал [им] (63:9)¹.

Простая логика подсказывает, что каждого человека, который согрешил – даже непреднамеренно, – может ожидать движение по нисходящей, спуск ко злу:

שאלו לחכמה חוטא מה עונשו? א"ל: חטאים תרדוף רעה.

Пророчество указывает, что такой человек – человек, отрицающий свое предназначение, – должен умереть. Но Тора определила, что тот, кто согрешил בשוגג, может принести קרבן и очиститься².

Корбан во искупление греха – лишь один из видов множества корбанот. Но, начиная с него, легче понять, что, собственно, происходит при жертвоприношении.

Бейт-а-микдаш (как и Мишкан) имел удивительную структуру. Золото Храма отражало солнце таким образом, что где бы в Иерусалиме ни находился человек, даже в таком месте, откуда Храма не видно, он ощущал его сияние³. Приблизившись к Храму, человек видел стоявших везде на страже левитов и коэнов⁴, и его поражало величие здания⁵. Рядовому еврею это зрелище открывалось после основательной подготовки. Он должен был сначала установить, какой корбан принесет, приобрести его, заботливо беречь, устроить дома все свои дела и, отправляясь в Иерусалим, находиться в пути несколько дней, а то и недель. Здесь он должен был съесть свой маасер шени и присоединиться к сотням тысяч других евреев, идущих к Храму. Когда он наконец входил в Бейт-а-микдаш, его душу, кем бы он ни был и в каком бы ни был настроении, охватывало проникновенное пение левитов⁶. Коэны подходили к нему, как

¹ Р. Шимшон-Рефаэль Гирш – Агада Гирша

² ילקוט שמעוני, תהילים כה רמז תשב: שאלו לחכמה חוטא מה עונשו? א"ל: חטאים תרדוף רעה (משלי יג כא). שאלו לנבואה, חוטא מה עונשו? אמר ליה: הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לתורה חוטא מה עונשו? א"ל יביא אשם ויתכפר

³ יוסיפון

⁴ במדבר יח ג (קרח): ושמו משמרתך ומשמרת כל האהל. ושמירה זאת לא מחמת פחד הגנבים, אלא לכבוד ולתפארת כי בכבוד הבית סיבה לתת מוראו אל לב בני אדם, ובבואנו שם לבקש תחנה וסליחה מאת אדון הכל יתרככו הלבבות אל התשובה במהרה (חינוך) ולהרחיק את הטמאים (במדבר רבה פר' ג סוף אות יב, מורה נבוכים ח"ג פ' מה, ביאורי הגר"א ריש מסכת תמיד).

והכהנים שומרים בג מקומות ולרהרמב"ם והחינוך הלויים שומרים בל"א מקומות ובמקום שהלויים שומרים אין הכהנים שומרים אבל להסמ"ג הלויים ג"כ שומרים בג' מקומות של הכהנים נוסף לל"א המקומות שלהם (מנחת חינוך), ולהרמב"ם והחינוך שומרים רק בלילה והמנחת חינוך תמה עליהם מנלן להם דין זה.

⁵ Иосиф Флавий сообщает, что мрамор Второго храма, реконструированного Иродом Великим, был столь гладок, что отражал солнце таким образом, что даже если в какой-то части Иерусалима человек не мог непосредственно видеть Храм, он мог видеть мерцающий свет, отражаемый им. Так что где бы в Иерусалиме человек ни находился, он всегда ощущал присутствие Бейт-а-микдаш.

⁶ מאור ושמש (פר' קורח) – שהלויים בבית המקדש בשירים ובזימרים היו מעוררים את נשמת יהודי בכל מצב שהוא (מובא בנתיבות שלום, ויקרא מאמר א)

ангелы, готовые служить ему в его желании приблизиться к Б-гу¹. Теперь он был готов приобщиться к Б-гу на гораздо более глубоком уровне, чем был им достигнут до сих пор.

Итак, корбан, как уже было сказано, означает не жертвоприношение, а представляет собой «то, что приближает» (от слова לקרב – приближать)². Это сам человек приближен, это именно он – קרבן. Это он приносит себя в жертву посредством размышлений о раскаянии и святости (מחשבה) и посредством действия – принесения в жертву животного (מעשה)³. Он стремится достичь уровня, находясь на котором он был бы способен отдать свою жизнь во Имя Б-га, если будет необходимо, т.е. самому стать קרבן в буквальном смысле слова. Отсюда – אדם כי יקריב מכם קרבן לד' – человек должен пожертвовать своей внутренней сущностью, чтобы стать жертвой Б-гу⁴. Он должен быть готов принести в жертву и свое физическое существование, если такова будет воля Всевышнего⁵.

До первого греха Первый человек не нуждался в жертвоприношениях, чтобы приблизиться к Б-гу, – он был способен на это не опосредованно⁶. Таково другое значение слов אדם כי יקריב מכם קרבן לד' – אדם – Адам (намек на Первого человека) *когда он принес себя*⁷. Ему не нужен был Мишкан или Бейт-а-микдаш, чтобы совершить это. Весь Ган-Эден был его Мишкан⁸. Он был помещен сюда для работы со своей нешама – לעבדה ולשמרה⁹. И Адам был своим собственным первосвященником!¹⁰

Но после греха Адама и Хавы Всевышнему потребовалось создать возможность для каждого установить связь с Ним. Всевышний «разработал» определенные образцы (типы) связи и отдал их в наши руки¹¹. Нам известно, что все евреи участвовали в

¹ רבינו יונה, שערי העבודה: והכהן הוא כמלאך משרת עומד ומקריב נפשותיהם של צדיקים על גבי מזבח.

² רב שמשון רפאל הירש

³ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: שד' יקריב עצמו לקרבן להשי"ת, בהצטרפות המחשבה שלו עם המעשה שנעשה בקרבן.

⁴ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: ויקיים אדם כי יקריב מכם קרבן לד' - להקריב את עצמו להשי"ת

⁵ רבינו יונה, שערי העבודה נתיבות שלום שם.

⁶ של"ה: [ורק אחרי החטא] במקום "אדם כי יקריב מכם" נעשה קרבן "מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן" וכן עשה אדם בעצמו לאחר שחטא.

⁷ של"ה: אדם כי יקריב רומז לאדם הראשון

⁸ של"ה. וכתב עוד שנתקן חטא אדם הראשון בסיני וחזר אחרי העגל ואז ניתן המשכן. הרי המשכן בא אחרי כעין חטא אדם הראשון.

⁹ ספורנו על בראשית שם שלעבדה היינו לנשמתו והיינו דכתיב: ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה ויטע וגו' ויקח וגו' וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה

¹⁰ של"ה: ואהרון הכהן נבחר במקום אדם הראשון.

¹¹ מהר"ל, גבורות ד' פ' סט: אחר שצוה השם בעשיית המשכן ולהיות שכינתו ביניהם שזהו שפונה העלה ... צוה ד' יתברך בהקרבת הקרבן שיקריבו לפניו לעבוד עבודתו יתברך, ובה יפנה העלול אל העלה.

строительстве Мишкана¹. Ибо нешама каждого еврея принадлежит большой, целостной макро-душе Кляль Исраэль, которая, в свою очередь, была ядром души Первого человека². Теперь, с установлением корбанот, мы понимаем, что эта идея распространяется также и на неевреев³. Представляя собой внешние слои души Первого человека, они также призваны приносить корбанот в этом интернациональном центре приобщения к Б-гу⁴. (См. примечание⁵.)

Идея קרבנות указывает, что каждый «идет в счет», каждый имеет право на приобщение к духовности.

Как это приобщение, или присоединение, происходит?

מכם⁶ – что-то «изнутри вас» должно быть «приближено»⁷, ваша внутренняя сущность – вот центр этого процесса⁸. Что это значит? Во-первых, קרבנות должны быть добровольными – יקריב אותו – לרצונו. Действию должны сопутствовать сердце и ум, другими словами – чувство и мысль⁹.

Вообще-то здесь имело место нечто большее, чем просто намерение выполнить мицву. Ее следовало выполнить с готовностью совершить тшува шлема¹⁰.

Этому способствовала вся обстановка, окружающая человека, приносящего корбан, все впечатления и переживания.

¹ שמות לט (לב) ותכל כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ד' את משה כן עשו: וכתב האור החיים, שם הגם שלא עשו אלא בצלאל וחכמי לב

² אור החיים, שם: כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה, והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה, והתורה נתנה להתקיים בכללות ישראל, כל אחד יעשה היכולת שבידו ויזכו זה לזה

³ מס' נזיר יג: נכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל

⁴ ישעיה: כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים

⁵ בכור שור א ב: אדם כי יקריב מכם – אפילו גוים (נזיר סב.) כדאמר איש איש (ויקרא כב יח) לרבות את הגוים ... דאפילו הגוי רשע גמור, מקבלים הימנו קרבן, כדי לקרבו תחת כנפי השכינה:

Нееврей, однако, мог принести только ола, но не шламин. Рав Гирш объясняет это тем, что нееврею не дано освятить мир своим взаимодействием с ним. Он может только использовать мир для освящения себя. Поэтому ему рекомендуется приносить корбан, который кула ла-Ашем. Еврей же может приносить шламин, от которого ест. Еврей может быть мекадеш и метакен этот мир, а потому может есть от жертвы.

⁶ ולא כתוב אדם מכם כי יקריב

⁷ אור החיים, אור גדליהו ועוד

⁸ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: שיעקר הקרבן הוא מכם, היינו מעצמותיכם

⁹ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: והיינו שיעקר ענינו של הקרבן אינו רק עצם הקרבת הקרבן אלא המחשבה והרעותא דליבא ... ולכן צריכים בקרבן במיוחד שיהא לרצונו.

¹⁰ נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: ורק כאשר הוא עושה בתשובה שלימה ... אז מתקבל הקרבן לרצונו.

Выше мы уже объясняли, как воздействовали на душу человека устройство Храма, присутствие левим и коаним. Когда человек приходил в Мишкан – а впоследствии в Бейт-а-микдаш – он видел безупречную символику структуры человека. Его взгляду представала модель, демонстрировавшая ему, как он может создать святость внутри себя¹. И קרבנות были частью этого процесса. Это был путь, которым кдуша Всевышнего через Бейт-а-микдаш поступала в мир². Корбанот были насыщены моральными и духовными уроками о том, как надо строить свой характер и как надо жить. Например:

סוטה ה ב: מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבו כל הקרבנות כולם³

Действительно, пророки неоднократно указывали, что קרבנות без конкретной мотивации, им присущей, Всевышнего не радуют⁴. Существует множество различных видов корбанот, и каждый из них несет свою информацию. Они отражают весь спектр различных общенародных и индивидуальных состояний и приносятся в соответствии с ежедневным, еженедельным и годовым циклами. Шламин, например, приносились во искупление недостатков в качестве хесед, тогда как жертвы ола касались более прегрешений в области бейн адам ле-Маком⁵.

День начинался с תמיד של בוקר – «Я благодарю Всевышнего за то, что Он привел меня из тьмы к свету»⁶. Мы просыпаемся, заново поражаемся великолепию творения и обращаемся к Творцу с благодарностью⁷. Принося минху (קרבתן של בין הערבעים) в самой оживленной части дня коаним должны были помочь нам изменить направление нашей жизни; тогда это делалось с помощью корбана, сегодня – с помощью молитвы минха⁸.

¹ נפש החיים, שער א, פ"ד: שכל תכלית רצוני בתבנית המשכן וכל כליו, רק לרמוז לכם שממנו תראו וכן תעשו אתם את עצמיכם שתהיו אתם במעשיכם הרצויים כתבנית המשכן וכליו

² נתיבות שלום, ויקרא מאמר א: שנתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, מתקיים על ידי מעשה הקרבנות

³ ובנפש החיים פ' יד בהגה"ה בשם ספר הבהיר: [שע"י הקרבן] מקרב הצורות הקדושות וכו' ואמרו לריח ניחח כו' הרוח יורד ומייחד בצורות הקדושות

⁴ ירמיהו ז כא: כה אמר ד' צבקות אלוקי ישראל, עולותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר. כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח. כי אם את הדבר הזה צויתי אותם לאמר שמעו בקולי והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם, והלכתם בכל הדרך אשר אצוה אתכם למען ייטב לכם ובוהר (ויקרא קטז): דאמר ר' יוחנן, כשפירש הקב"ה הקרבנות, אמר משה: רבונו של עולם, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו? אמר לו: משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר זאת התורה לעולה, למנחה, וגו' כלומר זאת התורה, בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

וכן בישעיה (פ"א): למה לי רוב זבחיכם יאמר ד' וגו' ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי

⁵ העמק דבר שמות יח יב: ... תכלית עולה להשיג דעת אלוקים לפי כחו, ומשו"ה בא לכפר על עשה שבין אדם לשמים ... ושלמים בא לרצות על העדר מדת השלום בינו ובין הבריות שבא על חטא במדת החסד

⁶ משנה ברורה א:א: מודה אני לפניך ה' או"א שהוצאתי מאפלה לאורה.

⁷ Это укрепляет в нас представление, что наш день должен пройти в служении Ему.

⁸ ברכות כו: אמר רבי יוסי ברבי חנינא תפלות אבות תקנום, ר' יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידים תקנום (שנאמר ונשלם פרים שפתינו – הושע יד: ג) ...תניא כוותיה דרבי"ל מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד חצות שיטה מקובצת, ברכות כו ע"ב: אבות תקנום ואסמכיניהו רבנן אקרבתות. פירוש ודאי אבות תקנום אבל מפני תקנתם לא היינו מחויבים לאומרם ואתו רבנן ואסמכיניהו אקרבתות כדי שיהיו חובה:

И приносило это пользу не только человеку. Аризаль объясняет, что это совершенствовало все аспекты творения, поскольку в качестве жертвы Всевышнему были представлены все конкретные виды сотворенного. Минха (мучные приношения) и масло представляли растительный мир. Звахим (принесение в жертву животных) представляли животный мир. Соль, которой посыпали все корбанот, представляла мир минералов. И, наконец, коэн, приносивший жертвы, представлял человечество, вознося на новую высоту весь род человеческий¹.

Человек приносил קרבן лучшим, что у него имелось. В идеале это было дорогое домашнее животное в безупречном состоянии: отличный бык или овца и т.п.² Показывая, что лучшее из того, чем он владеет, на самом деле принадлежит Всевышнему, для самого себя человек извлекал из этого урок, что должен служить Б-гу всем, что у него есть³. Он демонстрировал таким образом сознание, что в конечном счете все возвращается к Б-гу⁴. На более глубоком уровне это означает, что в мире нет ничего, кроме Б-га, что Б-г – это единственная реальность⁵. (В те дни, когда все еще существовала יצרא דע"ז, это было значительно сложнее, чем мы можем представить себе сегодня, – см. примечание⁶.) Это была не просто тоора – чистота,

¹ הרב אשר וייס שליט"א

² אמונות ודעות (מאמר ג פ' י): שיהו עבדיו נשמעים לו במיטב קנינם, ומיטב קנינם הוא הבשר והיין והזמן והקטורת והחטים והשמן וכל דבר ערב, וגו'

³ אבל החינוך צה כתב טעם אחר: כי מזה השורש צונו הקל להקריב לעולם מהדברים שלב ב"א חומד מהם כמו הבשר והיין והפת כדי שיתעורר הלב יותר עם העסק בהן. ולעני חייב להביא ממעט קמחו אשר עיניו ולבו עליו כל היום.

⁴ מכתה מאלהיו – חלק ד' – מאמר יחוד הלב – דף 14 - אחדות – בחינת קרבן:
הקרבנות קרבן אל ד' היא הבעת הכרת האחדות. כן כתב מהר"ל (נתיבות עולם נתיב העבודה פרק א): "...כאשר מקריבין אליו קרבן מורה זה כי הכל שלו, וכאשר הכל הוא שלו אם כן אין זולתו, והוא יתברך אחד". וכתב עוד שם (קצת מקודם) "... העבודה הזאת שמביא קרבן אל השם יתברך... האדם מוסר עצמו אל השם יתברך; ואף אם אין מוסר עצמו עליו, רק ממון שלו, שמקריב אליו קרבן... זה נקרא שמוסר עצמו אל השם יתברך... ונקרא זה עבודה כי העבד קנוי לרבו, והוא וממון שלו הכל לאדון שלו".

אבל כדי למלא תפקיד זה, מוכרח שהקרבן יהיה מן המובחר; לא כקרבן קין שהקריב מן הגרוע (רש"י בראשית ד, ג), כי בזה משאיר את העיקר לעצמו, ואדרבה, בזה מגלה שלבו בל עמו ובקרבנו רק מכסה על הרע שבפנים.
עיקר הכרת האחדות הוא בטהרת הלב של המקריב, היינו בחינת "איכות"; ואדרבא, ריבוי הכמות בענין זה עלול להפריע. עיין שם מהר"ל שהביא מדרש תנחומא שבלעם הרשע טען שאומות העולם יקריבו אלפי אילים ורבבות נחלי שמן במקום לוג אחד שמן שמקריבים ישראל, והשיב לו הקב"ה "אין אני מקבל קרבנות אלא מישראל". והוא משני טעמים: (א) משום שאומות העולם משתמשים בריבוי הכמות כדי לכסות על רוע הפנים; (ב) משום שהכוונה הרצויה היא לשמה גמור, שאינו מרגיש ערך וחשיבות במעשיו אלא מרגיש שעבודת ד' באמת היא הפשטות הגמורה, כי האמת היא מציאות והשקר איננו; זוהי בחינת האחדות בעבודת ד'. אבל כשמרגיש "ערך" במעשיו, הריהו בזה מגדיל ישותו וחשיבותו לעומתו כביכול, וזה פגם בהכרת האחדות ח"ו.

⁵ מהר"ל, גבורות ד' פ' סט: כי הנמצאים אין להם קיום בלא העלה ... כי כאשר מביא עליו קרבן ממון שלו והממון קנינו ... נחשב ... השבת העלול אל העלה ... ולפיכך כל ענין הקרבנות להורות כי השם יתברך יחיד בעולמו ואפס זולתו, ולכן לא תמצא בכל הקרבנות לא קל ולא אלווקיך רק שם המיוחד ... להורות על אחדותו של הנמצאים ... נחשבים לאפס והכל שב אליו ... ואין כאן בריאה כלל

⁶ «Михтав ме-Элияу» объясняет, что йецер-а-ра к авода зара появляется, только когда мы достигаем очень высокого уровня, и тогда, на этом уровне, мы становимся способны уловить великую духовную ценность корбанот:

מכתה מאלהיו – חלק ד' – דף 174 - יצרא דעבודה זרה

достигнутая удалением от зла. Это была активная кдуша, достигнутая действенным присоединением к миру Творца¹. И тогда корбан – התקרבות – воссоединяет все с его источником².

Корбан, если он использовался человеком как посвящение Всевышнему всего его материального имущества, одновременно служил трамплином для посвящения Всевышнему и всех способностей человека, черт характера, творческого начала, индивидуальности – все посвящалось росту духовности, выявлению единства Всевышнего в мире: человек возлагал руки на животное, что символизировало его поступки, он произносил «Видуй» вместо своей речи, он сжигал на жертвеннике внутренности и почки животного, что означало его мысли и страсти³. И человек думал: эта кровь на жертвеннике могла бы быть моей кровью, моей собственной жизнью⁴. Но Всевышний требует, чтобы я служил Ему своей жизнью, а не своей смертью. Со времен Ицхака и акеды мне предписано приносить קרבן вместо себя и отсюда извлекать урок, что от меня требуется абсолютная посвященность Всевышнему.

אבל יש להוסיף שהדבר עוד הרבה יותר עמוק מזה. שכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (סוכה נב.). וכבר כתב הרמב"ם (ריש הלכות עבודה זרה) שהתחלת ענין עבודה זרה היתה בטעות דקה מאד בעבודת ה'. ועד כמה היתה הטעות דקה מן הדקה אפשר לראות מזה ש"אף אנוש מן הטועים היה" (רמב"ם שם) והרי אנוש, בדור בשלישי לאדם הראשון, היה מהשלשה שנולדו בצלם ודמות (ב"ר פ' כג). וכבר ביארנו בענין מנשה ורב אשי שהיצר הרע של עבודה זרה היה לפי גודל ההשגות הרוחניות שבתקופה ההיא.

ודבר זה מפורש בגמרא (יומא סו: סנהדרין סו.) שכאשר ביטלו אנשי כנסת הגדולה את היצר הרע של עבודה זרה "נפק כגוריא דנורא מבית קדש הקדשים. אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודה זרה." והנה פלא הוא ואין להבינו, איך זה יצא יצרא דעבודה זרה דוקא מבית קדש הקדשים, שהוא עיקרו ולבו של בית המקדש? אלא הביאור כנ"ל, שיצר זה שייך דוקא במדרגות גבוהות. וכן מה שנדמה להם "כגוריא דנורא", היינו בצורת גור אריה של אש, מרמזו שיצר זה בא דוקא מהתלהבות בעבודת ה' ומטעות דקה בקדש קדשים זה. כי בבית ראשון היתה האש רבוצה על המזבח כארי (יומא כא.). [וכן מה שדוקא נביא אמר להם "היינו יצרא דעבודה זרה", הטעם הוא שכל זמן שהיו בישראל נבואה ונסים גלויים היה בהם גם יצרא דעבודה זרה (כמו שמבואר בכרך ג, עמ' 277), כי דוקא בדרגה הגבוהה של השפע הנבואי שייכת יצר עבודה זרה, כנ"ל; ועל כן הנביא הוא שהכיר יצר הרע זה].

נמצא שגדולי ההשגה הראויים לבית המקדש והשראת השכינה הם אשר צריכים לקרבנות שהם כתריס בפני עבודה זרה כמו שכתב הרמב"ם, ועלינו לצפות מתי נגיע שוב לדרגה זו של בית המקדש, רוח הקודש ונבואה, ואף אם כרוכה בה הסכנה של טעויות כנ"ל, הלא אז תתחדש גם עבודת הקרבנות שתגן עלינו מסכנה זו.

¹ בשעורי דעת ח"ב, קרנות: שם מביא את המסילת ישרים שמבדיל בין טהור וקדוש: והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות עניני קדושה ממש. וסימנך אכילת קדשים שהיא עצמה מצות עשה ואמרו ז"ל: כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ותראה עתה ההפרש שבין הטהור לקדוש, הטהור מעשין החמריים אינם לו אלא הכרחיים, והוא עצמו אינו מתכוון בהם אלא על צד ההכרח, ונמצא שע"ז יוצאים מסוג הרע שבחומריות ונשארים טהורים. ... והנה האיש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן וכו' כמקדש וכמזבח וכמקמרם ז"ל: ועל מאליו אלו'קים. האבות הן הן המרכבה וכן אמרו: הצדיקים הן המרכבה. כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה עליהם במקדש ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן העולה על האישים ... והוא הענין שאמרו עליו ז"ל: כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו הקריב בכורים'. וכן אמרו: ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין במקום נסכים. וגו'

² אור גדליהו: קרבן מלשון התקרבות, "אדם כי יקריב מכם קרבן לד' שיקריב לד' מעצמו אל הקב"ה ... מבואר מהרמב"ן דעיקר תכלית הקרבן הוא ההתקרבות לד', לקרב את הכל אל השורש.

³ רמב"ן, ויקרא א ט: יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והדבור.

⁴ ברכות יז ע"א רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני

ובמהרש"א שם: לפי דעת המפרשים שיחשוב האדם כאילו חייב מיתה ומחסד אלוך שנפש הבהמה באה תחת ידו וגו'

Конечности этого животного должны были бы быть моими руками, а значит, этим действием я посвящаю мою руку служению только и исключительно Всевышнему. Сердце, ноги, тело – все перечисленные части моего тела да будут ежедневным *קרבן* в моей работе, моей семейной жизни, моих радостях и печалях¹.

Таким образом человек возносит вверх все животное целиком, устанавливая связь между ним и его источником, и этим же приобщается к Всевышнему и сам², как все силы в мире, возвращаясь к Ашему³.

В свете этого объяснения Кузари предупреждает нас, что один только интеллектуальный подход сам по себе никогда не даст нам полной картины близости к Б-гу, которую дают корбанот (или, если на то пошло, многие другие заповеди). Принесение корбанот – это воля Всевышнего, а выполнение Его воли дает нам элемент духовности, который нельзя постичь чисто интеллектуально. *Делай – и поймешь*⁴. Гиганты духа – от Первого человека до пророков во времена Храма – засвидетельствовали глубокое духовное значение жертвоприношений, и это было свидетельство, которое опиралось на опыт реально осуществляемых ими приношений более, чем на любые обсуждения или идеи⁵.

Заповедь корбанот – это хок, который никогда не будет постигнут человеком до конца, и было бы трагедией свести всю мощь Б-жественной мудрости к рамкам

¹ רמב"ן (ויקרא א ט) (לפי ר' חננאל): יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, וזירוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפוך דמו וישרוף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורת כופר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו נפש תחת נפש

² שעורי דעת, ח"ב, קרבנות. דף צח: הוא מעלה ומרומם בזה את הנפש הבהמית ומאגדה לשרשה, ואם לא ידענו איך ובמה מרומם הקרבן ... כי באמת בשרשה גם הוא במקום גבוה וקדוש חוצבה, ורק על פי השתלשלות העולמות נשתלשלה עד כדי מצבה השפל הזה, ועל ידי ההקרבה הוא מרוממה לשרשה ומעלה אתה את כל מינה.

³ משך חכמה, ריש ויקרא: והרמב"ן וסייעתו אמרו כי הוא לקרב כל כוחות העולמות והוא ענין עלעקטרי רוחני, אשר בפעולות הכהן יעשה גבוהות בעולמות שונים כידוע.

⁴ טעמו וראו ואולי זו כוונת רש"י באומר (א ג יקריב אותו) - (ערכין כא) מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

⁵ ספר הכוזרי - מאמר שלישי אות נג: כי המצוות דומות למעשים טבעיים אין אתה מבין את התנועות הקשורות בהן וחושב אתה כי אין בהן מועיל עד שאתה רואה תוצאותן ואז אתה משבח את המצוה עליהן ומדריכך בהן ואתה מכריז על אמונתך בו

כך למשל לולא שמעת מעולם על המשגל ולא ידעת תוצאותיו והיית מוצא עצמך נזקק אל הפחות באברי האשה ורואה כמה פחותה קרבה זו ומה גרועה כניעה זו לאשה היית משתומם ואומר אין תנועות אלה כי אם דברי הבל ושגעון אולם לאחר שתראה יציר דומה לך נולד מן האשה תראה בזה פלא ותתחיל לחשב כי שתף אתה ליצירה וכי היוצר כון בזה כי תוסיף משלך לישוב העולם

כאלה הם גם מעשי המצוות ששעורם נתן מאת האלוק ית' אתה זובח את הכבש למשל ומתלכלך בדמו ובהפשט עורו ובשטיפת בני מעו ובהדחתו בנתוחו לאברים ובזריקת דמו בעריכת עצי המזבח ובהדלקת אשו ובסדור מערכתו ולולא היה כל זה במצות האלוה ית' היית בז לכל המעשים האלה והיית חושב כי מרחיקים הם מן האלוה ית' לא מקרבים אליו אולם אם אחרי אשר השלמת את המעשה כמצוה עליך נראתה לעיניך אש מן השמים או מצאת בלבך רוח אחרת אשר לא היתה אתך עד הנה או חלומות צודקים נראו לך או אותות נפלאים מיד תדע כי כל אלה נובעים מן המעשה אשר עשית ומן הענין העצום ההוא אשר בו דבקות ואליו הגעת אותה שעה לא יקשה גם המות בעיניך כי אין מיתתך אחרי אשר דבקות בענין האלוקי כי אם כליון גופך בלבד ואלו הנפש אשר הגיעה אל המדרגה ההיא אין לה ירידה ממדרגה זו ולא התרחקות ממנה

אין לקרב אפוא אל האלוק ית' כי אם על ידי מצות האלוק ית' ואין מבוא לידיעת מצות האלוק כי אם בדרך הנבואה לא על ידי הקש ולא על ידי סברה כי בינינו לבין המצוות ההן אין קשר כי אם על ידי הקבלה האמתית והנה האנשים אשר מסרו לנו בקבלה את המצוות ההן לא יחידים היו כי אם קהל רב כלם חכמים גדולים אשר קבלו מן הנביאים ובהעדר הנבואה קבלו מנושאי התורה הכהנים והלויים ושבעים זקנים ומימי משה לא הפסקה הקבלה בישראל מעולם:

ограниченного человеческого понимания¹. Отчасти протест человека против такой неполноты понимания лежит в нашей ישות – глубинной потребности в самостоятельности, в независимости². Если мы не приписываем свои достижения исключительно собственной активности, то находим массу естественных объяснений, обнаруживаем влияние законов светского гуманизма, исторических, социальных или экономических законов.

В этом и заключается сильная сторона корбанот. Они восстанавливают для нас истинную перспективу происходящего. Они показывают, что все мы принадлежим Б-гу, что по-настоящему нет жизни вне выполнения Его постоянной воли³.

Делая это, мы реализуем одну из основополагающих тайн творения, благодаря которой весь мир очищается и святые искры, присущие все творениям Всевышнего, возносятся к своему источнику, образуя связь между высшим и нижним мирами⁴.

¹ סוף הל' מעילה (ח: ח): ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהי קל בעיניו ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה ואפילו היה שוגג צריך כפרה קל וחומר למצוה שחקק לנו הקב"ה שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים... ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים והמשפטים אב ואם והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החקים וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסיף דביקות בתורה שנאמר טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך ונאמר שם בענין כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרי וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא והקדימה תורה ציווי על החוקים שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם עיין בשעורי דעת, ח"ב, קרבנות. דף צו שדברי הרמב"ם לקוחים מדברי חז"ל (ויקרא רבה פ' כב) ובספר הזכרון להריטב"א - פרק ט פרשת ויקרא: ודעתי ברב המורה ז"ל בטעם זה ובטעמים רבים אחרים שכתב במצות, כי לא מאשר יאמין הוא שהוא עקר טעם המצוה ההיא, אלא שרצה לתת קצת טעם בהם עד שאפ"ל ההמון שבו ידע להשיב בהם גם לאפיקורוס בדברים שכלים קצת. ... והאמנם, כי טעם הקרבן עמוק עמוק מי ימצאנו, ואף רבי ז"ל קבלתו נתקשה בו, ואין ל'מקובלים בו, כי אם טפה מן הים. ומה שלא [מנן] רז"ל טעם הקרבנות מכלל החוקים כדאיתא בספרי ובילמדנו ובמקומות אחרים כבר כתבתי בספר הדרשות בפרש' ויקרא טעם נכון לפי קוצר דעתי.

² וצ"ל בכונת הרמב"ם דהרחקה מע"ז אינה רק מע"ז ממש אלא מע"ז ומכל אביזריהו, הרחקה מכל הרגש של ישות שישנו באדם. ...

³ מהר"ל, גבורות ד' פ' סט: כל ענין הקרבנות הוא להורות ... שאין דבר נמצא זולת מחסדי ד', אבל באמת מציא אותו הכל שב אליו ואין כאן בריאה כלל

⁴ רב אשר וייס, שליט"א